

Vilka får din röst?

9 september. Vårdfokus har ställt fyra frågor om villkor i vården till riksdagspartierna inför valet. Här är svaren som kan hjälpa dig att välja parti.

SAMMASTÄLLNING **BENGT ROLFER**

1. Hur vill ni lösa världens bemanningskris, som lett till stängda vårdplatser?

VÄNSTERPARTIET

Många sliter ont inom sjukvården. Sjukskrivningstalen är höga och det är svårt att rekrytera personal. Därför har vi drivit igenom två miljarder per år till förbättrad arbetsmiljö. Pengarna ska gå till att förbättra personalsituationen och utveckla vården. Kömiljarden har visat sig vara ineffektiv och i princip bara tvingat personalen att springa ännu fortare.

MILJÖPARTIET

Det behöver utbildas fler läkare, sjuksköterskor och psykologer. Vi behöver även förbättra arbetsmiljön inom vården, både för att få fler att stanna kvar och fler att välja yrket. En viktig del är att låta sjuksköterskor och andra yrkesgrupper ta ett större ansvar för sina patienter. Det skulle utnyttja deras kompetens till fullo och avlasta läkarna.

SOCIALDEMOKRATERNA

Det krävs en mängd olika åtgärder. Vi vill anställa ytterligare 14 000 i vården och ge fler sjuksköterskor möjlighet att läsa till specialister. Samtidigt krävs att vården är en arbetsplats där man både vill börja och fortsätta att arbeta. Här finns mer att göra. Det svåra arbetet med arbetsmiljö, anställningsvillkor, löner och liknande måste göras av arbetsgivarna ihop med de fackliga organisationerna. Regeringen och den nationella nivån kan dock spela en stor roll genom att våga investera mer resurser i välfärden och det vill vi göra.

LIBERALERNA

Det handlar först och främst om villkoren för sjuksköterskor med rätt kompetens. Lön, men också arbetsmiljö, utvecklingsmöjligheter och inte minst ett nära ledarskap.

CENTERPARTIET

Bland annat genom att införa ett nationellt sjuksköterskelyft för att få fler sjuksköterskor att utbilda sig och vilja stanna i vården. Lyftet skulle innebära att sjuksköterskor som vidareutbildar sig får betalt under utbildningen, att personer som tar sjuksköterskeexamen får en examenspremie på 60 000 kronor efter sina fem sårskilda karriärtjänster med högre lön för specialistsjuksköterskor samt bättre möjligheter att klättra i karriären och utöka sina ansvarsuppgifter.

MODERATERNA

Arbetsvillkoren behöver förbättras för att locka fler till vårdyrkena. Därför vill vi göra en generell förstärkning med tio miljarder kronor per år till landsting och kommuner. Vi föreslår också förbättrad introduktion av nya medarbetare, obligatorisk fortbildning och fler utbildningsplatser. Vi vill även skärpa straffen för hot och våld mot vårdpersonal.

KRISTDEMOKRATERNA

Staten bör överta huvudansvaret för sjukhusvården. Vi vill även ha en nationell samordning och långsiktig planering av utbildningsplatser. Vi har föreslagit utökade utbildningsplatser för specialist-sjuksköterskor. Det gäller också att skapa en attraktiv arbetsmiljö. Som ett led i detta vill vi ge läkarna mer tid för patienterna genom minskad administration, förbättrad it-miljö, nationellt kompatibla journalsystem och att vårdserviceteam införs för att avlasta undersköterskor och sjuksköterskor. Vi föreslår prestationsbaserad ersättning som stimulerar arbetssätt som minskar överbeläggningar och ökar antalet vårdplatser.

SVERIGEDEMOKRATERNA

Sjukvårdspersonalen är en av välfärdens absolut viktigaste yrkesgrupper. Därför vill vi genom ett flertal stora satsningar som syftar till att förbättra arbetsituationen för sjukvårdens personal göra det mer attraktivt att arbeta inom hälso- och sjukvården. Det är vår förhoppning att därmed också kunna bidra till att återupprätta statusen för olika vårdyrken.

2. Tänker ni införa nationellt reglerad, betald specialistutbildning för sjuksköterskor, som det finns för läkarna?

VÄNSTERPARTIET

Samtliga sjuksköterskor ska kunna gå sin specialistutbildning med samma villkor som läkare under utbildning. En anledning till bristen på specialistsjuksköterskor är hindren för sjuksköterskor att vidareutbilda sig. Vi har varit med och förhandlat fram att 300 miljoner kronor årligen avsätts för att ge fler sjuksköterskor möjlighet till specialistutbildning.

MILJÖPARTIET

Vi vill att sjuksköterskor ska kunna utbilda sig till specialister med full lön. För att åtgärda bristen på specialistsjuksköterskor anser vi att landstingen bör ta fram ett gemensamt regelverk för utbildningsförmåner som ges vid fortbildning, som liknar Vårdförbundets AST-tjänster (AST=akademisk specialisttjänstgöring, red:s anmärkning). Om landstingen inte tar itu med kompetensutvecklingen kan en nationell reglering behövas.

SOCIALDEMOKRATERNA

Vi vill ge fler sjuksköterskor möjligheter att läsa till specialister med studielön eller utbildningsanställningar, exempelvis med Vårdförbundets modell "akademisk specialisttjänstgöring" (AST-tjänster, red:s anmärkning). Regeringen har också tillsatt en utredning som ska se över olika delar av specialistsjuksköterskeutbildningen.

LIBERALERNA

Ja.

CENTERPARTIET

Vill införa ett nationellt sjuksköterskelyft. Lyftet skulle innebära att sjuksköterskor som vidareutbildar sig får betalt under utbildningen, att personer som tar sjuksköterskeexamen får en examenspremie på 60 000 kronor efter sina fem första arbetsår och att det införs särskilda karriärtjänster med högre lön för specialistsjuksköterskor samt bättre möjligheter att klättra i karriären och utöka sina ansvarsuppgifter.

MODERATERNA

Vi satsar 400 miljoner kronor om året på att fler sjuksköterskor ska få möjligheten att vidareutbilda sig med bibehållen inkomst.

KRISTDEMOKRATERNA

Vi anser att specialistutbildning ska vara möjlig att utföra på deltid i kombination med fortsatt yrkesverksamhet. Vi vill även att det ska finnas en nationellt enhetlig modell för betald utbildning för specialistsjuksköterskor för samtliga arbetsgivare inom vård och omsorg.

SVERIGEDEMOKRATERNA

Bristen på specialistsjuksköterskor är ett växande problem och beror till viss del på att sjuksköterskor har fått bekosta sin egen specialistutbildning. Det är viktigt att säkerställa fortsatt kompetensförsörjning av specialistsjuksköterskor. Därför vill vi införa ett kompetenslyft med bibehållen lön under specialistutbildningen för sjuksköterskor. På detta vis skapar man bättre och fler karriärvägar för sjuksköterskor, vilket gör yrket mer attraktivt.

3. Vårdförbundets yrkesgrupper är missnöjda med lönerna och säger upp sig. Kan ni tänka er ett statligt löneyft, liknande lärarlyftet?

VÄNSTERPARTIET

All personal i vården ska ha bra löner och villkor. Vi har gjort stora budgetsatsningar för att förbättra villkoren. Ökade statsbidrag ökar förutsättningarna för högre löner. Vi har dock för närvarande inte något förslag om ett statligt löneyft motsvarande lärarlyftet.

MILJÖPARTIET

För att säkerställa personalförsörjningen gäller att landstingen kan erbjuda såväl goda arbetsförhållanden som bra löner. Därför satsar vi på att höja de generella statsbidragen till landsting och regioner. Det är möjligt att det kan behövas en statlig insats, men det är inte något som vi har tagit ställning till ännu.

SOCIALDEMOKRATERNA

Vi har inga planer på något statligt löneyft. Vi vill i stället se till att kommuner, landsting och regioner får ökade resurser. Bara under de senaste åren har vi gjort en historiskt stor satsning för fler anställda, kortade vårdköer och en bättre förlossningsvård. Innan mandatperiodens slut vill vi tillföra kommuner och landsting ytterligare 20 årliga miljarder som kan användas också till löner.

LIBERALERNA

Ja. Framför allt för att premiera erfarenhet och kompetens. Utbildning, ansvarstagande och prestation ska alltid löna sig. Arbetsgivarna har huvudansvaret för god löneutveckling, men för att bryta den negativa trenden föreslår vi en statlig finansiering av karriärtjänster för specialistsjuksköterskor.

CENTERPARTIET

Se svaret ovan.

MODERATERNA

Vi har inga förslag om ett statligt löneyft, däremot vill vi göra stora generella förstärkningar av välfärden genom vår satsning om tio miljarder kronor per år till landsting och kommuner. Konkurrenskraftiga löner är viktigt för att rekrytera och behålla medarbetare.

KRISTDEMOKRATERNA

Vi har i nuläget inte något sådant förslag, men alliansregeringens jobbskatteavdrag innebär en skattesänkning på c.a 1 800 kronor vid en lön på 22 000 kronor. Vårt parti har förslag på ytterligare skattesänkningar. Varje landsting bör överväga åtgärder som leder till fler fast anställda i stället för inhyrd personal.

SVERIGEDEMOKRATERNA

Ja, men vi ser också andra åtgärder som till exempel att man ska ha mer inflytande över sin arbetsmiljö och arbetstider.

4. Ska vinstmöjligheterna för privata vårdgivare begränsas?

VÄNSTERPARTIET

Ja. Vinstjakten inom sjukvården måste bort.

MILJÖPARTIET

Övervinster hör inte hemma inom vården och omsorgen. Däremot värnar vi om valfrihet och mångfald. Det är viktigt att ideella välfärdsföretag, som inte alls spelar på samma planhalva som privata storföretag, slipper begränsningar av vinstuttag. Vi vill möjliggöra att idéburna organisationer blir en större del av vård- och omsorgssektorn.

SOCIALDEMOKRATERNA

Regeringen har tillsatt en utredning för att säkerställa att vårdens pengar går till just vård och att den som har störst vårdbehov ges företräde. I uppdraget ingår också att analysera användandet av stafettläkare och annan hyrpersonal. Vidare vill vi stoppa privatiseringar av akutsjukhus, införa förbud mot att köpa sig före i kön i offentligt finansierad vård och motverka att väl fungerande icke-vinstdrivande vårdproducenter slås ut i upphandlingar.

LIBERALERNA

Nej. Kvalitet, tillgänglighet och bemötande är det viktigaste. Vi behöver fler som bidrar med idéer och investeringar i vården, inte färre. Den privata vårdens organisation är i många fall ett föredöme vi ska lära av.

CENTERPARTIET

Vi vill inte begränsa vinstmöjligheterna för privata vårdgivare. Ett vinsttak skulle vara förödande för många, framför allt mindre, vårdföretagare. Tillsammans med övriga allianspartier har vi lagt fram en rad förslag för att skärpa kontrollerna och höja kraven på kvalitet. Det ska finnas nationella kvalitetskrav för alla utförare i välfärden – såväl offentliga som privata – med generell tillståndsplikt samt ägar- och ledningsprövning i hela välfärden.

MODERATERNA

Nej, vi värnar patienters valfrihet och att det finns en mångfald av utförare. Samtidigt ska det finnas strikta nationella kvalitetskrav för svensk hälso- och sjukvård. Kvaliteten i olika verksamheter ska regelbundet följas upp. Självklart ska ingen få göra vinst på undermålig vård.

KRISTDEMOKRATERNA

Möjligheten att fritt kunna välja en vårdcentral är viktig. I dag sker 35 procent av alla patientbesök inom privat regi. Förslag om vinsttak inom omsorgen riskerar att driva uppskattade privata aktörer i konkurs och minska den primära vården väsentligt. Kvalitetskrav och uppföljning på både privata och offentliga aktörer måste vara överordnat jakt på den som bidrar till välfärden genom att vara privat utförare.

SVERIGEDEMOKRATERNA

Vi är positivt inställda till tydliga och högt ställda tillståndskrav för att få bedriva verksamhet inom välfärden. Dessa måste givetvis gälla lika för alla verksamheter – oavsett driftsform. Om den enskilda kommunen är ansvarig kommer själva prövningen se drastiskt annorlunda ut i "blå" jämfört med i "röda" kommuner, vilket inte är rimligt eller rättvist. Prövningen ska i stället ske av ansvarig statlig myndighet vilket borgar för ökad likvärdighet i hela riket.